

خانم ثریا قزل ایاغ

خانم ثریا قزل ایاغ فعال حوزه کتاب و از اساتید دانشگاه، یکی از برگزیدگان جشنواره ترویج امسال سال جاری هستند. وی انتخاب خود را از سوی هیئت‌داوران جشنواره، غافلگیرکننده دانسته و گفت: «این نظر لطف اعضای هیئت‌داوران جشنواره بود که بنده را به‌عنوان یکی از برگزیدگان انتخاب کردند. زمانی که خانم دکتر خراسان چی به من اطلاع دادند که به‌عنوان برگزیده این جشنواره انتخاب شده‌ام واقعاً شگفت‌زده شدم. افراد زیادی در جامعه و در حوزه ترویج علم فعالیت می‌کنند و من سپاسگزارم که کارهای من دیده شده است. من یک معلم ساده دانشگاه بوده‌ام و هر کاری که انجام داده‌ام در راستای وظیفه تدریس و اجرای وظایف علمی من بوده است.»

وی در رابطه با فعالیت‌های خود در زمینه ترویج علم، اظهار داشت: «بنده این افتخار را دارم که کتابدار هستم و کتابدارها معمولاً کتاب را برای همه می‌خواهند و هر فعالیتی که من کردم در راستای اعتقاد به موضوع کتاب برای همه بوده است. تخصص من در زمینه کودکان و نوجوانان بوده و شاید مجموعه فعالیت‌ها و کارهای من به چشم آمده است. من بیش از ۴۰ سال است که در این حوزه حضور داشته و در حال حاضر بازنشسته هستم.»

وی در ادامه توضیحات خود افزود: «در طول سال‌های گذشته فعالیت‌های مختلفی را در حوزه ترویج علم انجام داده‌ام که بخش‌هایی از آن مسبق به سابقه نبود. برای مثال من در حوزه تدوین کتاب برای کودکان معلول فعالیت کردم که هم در حوزه تدریس این مسئله را اعمال کردم و هم ترجمه اثری را دارم که شاید اولین نمونه کاری باشد که بچه‌های معلول هدف آن بودند زیرا بچه‌های معلول بسیار بیش از بچه‌های عادی به کتاب نیاز دارند. در ایران وقتی مطرح می‌کنیم کتاب برای معلولین، پاسخ می‌دهند بچه‌های سالم کتاب ندارند حال شما به فکر کتاب برای معلولین هستید. در حالی که اگر شما بخواهید اولویت‌بندی کنید معلولین در اولویت قرار دارند زیرا یک بچه

نابینا در تنهایی بیشتری به سر برده و بیشتر به کتاب نیاز دارد، همین‌طور کودک ناشنوا یا عقب‌مانده ذهنی یا جسمی! بنابراین این کتاب برای معلولین یکی از حوزه‌هایی بود که بنده آن را مطرح کرده و از اولین روزهای تدریس هم برای دستیابی به آن تلاش کردم. در آن زمان با دانشجویان نوارهای را از روی کتاب‌ها تهیه می‌کردیم که به‌نوعی می‌توان آن را نمونه اولیه کتاب‌های صوتی که امروزه رایج شده‌اند دانست. ما حدود ۶۰ کتاب را طی این مدت تهیه کردیم که بعد از بازنشسته شدن آن را به مرکز معلولین و نابینایان خزانه اهدا کردم. بحث تهیه کتاب برای کودکان خاص نیز بسیار مهم بوده و معمولاً والدین افرادی که خود دارای معلولیت بودند نیز در این طرح ما کمک کرده و ما کتاب‌هایی را برای مثال برای کودکان کم‌بینا و تهیه می‌کردیم. باید توجه داشت که این کودکان کم‌بینا هستند نه نابینا و اگر حروف کتاب‌ها درشت‌تر باشد آن‌ها قادر به خواندن کتاب خواهند بود. کتاب برای بچه‌های معلول دارای اهمیت است و این حوزه برای من بسیار مهم بود و در راستای دستیابی به اهداف آن تلاش کرده‌ام. ما همچنین یک دست‌نامه یا راهنما نیز برای تهیه این کتاب‌ها تهیه کردیم.»

دکتر قزل‌ایاغ در ادامه توضیحات خود افزود: «حوزه دیگری که من در آن فعالیت داشتم تهیه کتاب برای کودکان حوزه کانون اصلاح و تربیت بود که ما اولین قدم‌ها را برای تأسیس کتابخانه کانون اصلاح و تربیت برداشتیم. البته فعالیت‌هایی قبل از انقلاب و از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان انجام‌شده بود اما بعد از انقلاب وقتی ما به آن محل مراجعه کردیم دیدیم که کتاب‌های موجود در کانون اصلاح و تربیت در یک انبار مرطوب نگه‌داشته شده و همگی از بین رفته و با گچ و گردوخاک مخلوط شده‌اند. ما بعد از انقلاب از ابتدا این طرح را شروع کرده و بنده از دانشکده علوم تربیتی توسط یکی از همکارانم با این مرکز مرتبط شده و این بحث مهم را پیش بردیم. من با کودکان و نوجوانان بزهکار در زمینهٔ علاقه‌سازی آن‌ها به کتاب و مطالعه کار کردم.»

حوزه بازی‌های سنتی ایران و پژوهش در این زمینه از جمله دیگر موارد فعالیت دکتر ثریا قزل ایاغ محسوب می‌شود که به اعتقاد وی، کار گردآوری آن بسیار زیاد و دشوار بود اما هیچ‌کس آن‌ها را به صورت عملی برای زندگی امروز مردم جمع‌آوری نکرده بوده و جمع‌آوری این بازی‌ها ۱۰ سال از زندگی من را به خود اختصاص داد. خوشبختانه به کمک دفتر پژوهش‌های فرهنگی و با همکاری یونسکو این کتاب منتشر شده و من به‌عنوان نماینده ایران در کنگره بزرگ بازی‌های سنتی در کشور ژاپن هم حاضر بوده و بازی‌های ایرانی را در آنجا معرفی کرده‌ام.

وی در ادامه توضیحات خود افزود: اعتقاد بنده در حوزه ترویج سیاست‌های علمی کشور و با توجه به اینکه بنده در یک دوره خودم داور این جشنواره بودم، این است که در این جشنواره یک نکته مثبت وجود دارد زیرا در این جشنواره تلاش می‌شود به فعالیت‌های مردمی اهمیت داده شود. معمولاً در حوزه‌های دولتی معمولاً بودجه و امکانات وجود داشته و این اقدامات به صورت یک وظیفه انجام می‌شود و شرایط آن‌ها بسیار بهتر از نهادهایی است که توسط مردم بنیان گذاشته می‌شود. این موضوع بسیار مهم است و به نظر من اگر به‌طور بیشتری به حوزه فعالیت‌های بخش خصوصی تأکید شود، موفق‌تر خواهیم بود. معمولاً معلم‌های بسیاری در مناطق دورافتاده کشور فعالیت‌های زیادی در زمینه‌های هنری، آموزش و غیره انجام می‌دهند که غیرقابل تصور است و معمولاً این افراد دیده نمی‌شوند. آدم‌های پر سروصدا نباید همواره در معرض دید قرار بگیرند و ما باید به افرادی که در سکوت به امر به فعالیت‌های ترویجی علمی می‌پردازند نیز توجه کرده و به آن‌ها بها دهیم. البته من اطلاع دارم در جشنواره امسال در ذیل جایزه بهمن بیگی به این موضوع پرداخته شده است به نظر بنده این نکته بسیار مهمی است.

برگزیده جشنواره ترویج علم سال جاری در خاتمه توضیحات خود افزود: «مسئله‌ی عمومی کردن علم بسیار مهم است، باید علم را وارد زندگی مردم کرد. بنده به خاطر دارم یکی از معلمین من که شیمی تدریس می‌کرد به ما

می‌گفت شما هر زمان که توانستید لکه چربی سفره مادر خود را پاک کنید، خواهید فهمید که دانش شیمی چیست. فهم علم شیمی این نیست که تعدادی فرمول را حفظ و بعد از امتحان آن را فراموش کنیم. ما باید آن را در زندگی روزمره درک کنیم و علمی که شامل این موضوع نشود علمی بی‌عمل است و هیچ دگرگونی در جامعه ایجاد نخواهد کرد؛ بنابراین کارهایی که در آن واقعاً تمام تلاش می‌شود علم را وارد زندگی مردم کند باید مورد توجه قرار بگیرند. البته منظور از علم، آن فرمول‌های خشک نیست بلکه تعریف علم در قالب زندگی مردم است و خود مردم به‌طور طبیعی با این موضوع بیگانه نیستند. وقتی کشاورزی حدس می‌زند که فردا بارندگی خواهد بود، نوعی علم دارد و از شرایط ابرها و شرایط آب و هوایی می‌تواند پیش‌بینی کند و این علمی است که در زندگی وی آمیخته شده است.»

گفتگو: احسان محمدحسینی